

Vážené dámy a vážení pánové,

dostáváte náš Zpravodaj v později, než bylo obvyklé. Je to dáno okolnostmi, jak dále má pokračovat naše „Společnost“. Letošním rokem, přesněji 8. zářím dosáhneme 60 let. „Život“ naší Společnosti začal ustavující schůzí v dnešním Národním domě na náměstí Míru v Praze dne 8. září 1965 v 10 hodin. A toto významné výročí, tedy možných 60 let naší činnosti si připomeneme konferencí. Už proto, že obyvatelstvo nejen naší země, ale celého světa se potýká s mnoha problémy, které jsou součástí našeho oboru, tedy bioklimatologie. O tom, jak naše Společnost vznikala, kdo se podílel na jejím založení, je stručná informace v samostatné stati. Toto výročí je motivem pro naši další aktivitu, a také motivem k „Dopisu předsedy Společnosti“, který byl rozeslán představitelům všech vědeckých Společností a dalších institucí.

Napsání „Dopisu“ je motivováno dalším významným výročím, a to 35. výročím založením Rady vědeckých společností při AV ČR (dále jen RVS). A právě v rámci tohoto výročí jsme připomněli bioklimatologii, jako významnou vědní disciplínu a zapojili se do části připravovaných oslav.

V letech 2023 a 2024 jsme pokračovali v našich úspěšných konferencích. Opět je třeba zdůraznit, že tandem doc. P. Novák a doc. Havlíček zajistili úspěšné konference „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, včetně vydání sborníku.

Také konference „Hospodaření s vodou v krajině“, pořádané v Třeboni (2023 a 2024), prodloužily svou řadu na sedmiletou. Přestože byly vydány z těchto konferencí recenzované sborníky, pocítujeme hendikep, že sborník není alespoň v databázi Scopus.

Přejeme Vám hodně osobní pohody a pracovních úspěchů. Těším se na společné aktivity v rámci naší Společnosti. Najděme cestu, jak zajistit její další činnost.

Jaroslav Střešík a Jaroslav Rožnovský

Semináře „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“

Po tříleté přestávce kvůli covidu se v roce 2023 opět konal oblíbený seminář „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, v pořadí již 41. Stejně jako v posledních letech před covidem se nekonal v Úpici, jak bylo kdysi tradiční, a to především kvůli problémům s ubytováním právě v Úpici. Pořadatelé proto vybírali postupně různá místa ve východních Čechách. Tentokrát vybrali město Josefov, což je vlastně část města Jaroměře, tedy místo velice dobře dostupné. Zřejmě vzhledem k obsazenosti ubytovacích možností v plné sezoně se seminář konal o něco dříve než obvykle, a to již od 2. do 4. května 2023.

Bohužel, stejně jako v několika letech před covidem, i tentokrát byla nečekaně malá účast. Zúčastnilo se pouhých 20 účastníků, z toho někteří nepobyli v Josefově po celou dobu trvání semináře. Přitom před mnoha lety v Úpici bývalo i hodně přes 50 účastníků. Jistě mnozí stálí účastníci i pořadatelé očekávali větší zájem, právě kvůli nečekané tříleté přestávce, ale nestalo se tak. Kromě jistého počtu stálých účastníků byla zde řada nových, kteří se této akce zúčastnili poprvé, a to se také projevilo v portfoliu témat příspěvků. Předneseno bylo 18 referátů, z toho ale jen šest od autorů z Akademie věd a vysokých škol (čtyři z Ústavu fyziky plazmatu, jeden z GFÚ Praha, jeden z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně), dále tři z ČHMÚ. Navíc některé další příspěvky, ač velmi zajímavé, se stanoveného tématu semináře dotýkaly jen velice okrajově. Příčina klesajícího zájmu jistě není v penězích (ubytování je o

málo dražší, než bývalo v Úpici, ale vložné je stále minimální v porovnání s jinými konferencemi). Příčina je nejspíše v hodnocení publikační aktivity pracovníků výzkumných ústavů a vysokých škol, kde se příspěvky na vnitrostátních (a česko-slovenských) akcích hodnotí velice nízko, a to se odráží i v zájmu o takové akce. Bohužel s tím pořadatelé nemohou nic udělat, což je problém prakticky všech vnitrostátních konferencí.

Stejně jako v několika posledních letech bylo i tentokrát volné odpoledne věnováno prohlídce místních pamětihodností. Tomuto tématu byla věnována i celovečerní přednáška v úterý. Josefov je téměř přesná kopie známějšího Terezína. Obě města byla budována jako pevnosti koncem 18. století (za Marie Terezie a Josefa II). Paradoxně ani jedno ze zmíněných měst nebylo v příštích desetiletích a staletích dobýváno nepřátelským vojskem, armády prostě města obešly. V Josefově jsou přístupné podzemní kasematy vybudované jako součást opevnění. Jejich prohlídka je opravdu zajímavá, zvláště s průvodcem oblečeným v dobové vojenské uniformě.

Ze semináře bude vydán sborník, dnes už na CD. Texty budou přístupné také na webových stránkách České bioklimatologické společnosti <http://www.cbks.cz> (v době přípravy Zpravodaje dosud nejsou, jsou tam jen ze starších ročníků).

V době přípravy tohoto Zpravodaje jsou už za námi dva další ročníky semináře Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí. První se konal se ve dnech 21. – 23. května 2024 v Radvanicích u

Trutnova, v oblasti Jestřebích hor, v penzionu, který je znám svou vynikající kuchyní. Druhý se konal ve dnech 13. – 15. května 2025 v zajímavém městě Hostinné v Podkrkonoší. Pořadatelé z úpické hvězdárny si opravdu umějí vybrat místo, všechna čest. Přesto byla účast a tím i počet příspěvků v obou letech přibližně stejná jako v roce 2023. Složení účastníků se každý rok mírně mění, část jsou „štangasti“, část účastníci noví, co jsou zde poprvé, čímž se také obměňuje téma příspěvků. Zajímavé jsou též večerní přednášky první den semináře. Také z těchto seminářů jsou (či budou) vydány sborníky na CD a texty budou dostupné na webových stránkách ČBkS během roku 2025.

Jaroslav Střeštík

Konference „Hospodaření s vodou v krajině“, Třeboň, 10. a 11. září 2024

V loňském roce proběhla již jubilejní sedmá konference na téma Hospodaření s vodou v krajině. Když jsme před šesti lety připravovali první konferenci na toto téma, netušili jsme, že se z toho stane tradice. V té době jsme hledali každý rok jiné aktuální téma a volili také různá místa pro konání konference. Ukázalo se však, že volba Třeboně byla šťastná. Účastníkům se zalíbilo toto krásné a velmi zajímavé město, v němž i v jeho okolí je k vidění mnoho zajímavého, přitom navíc náklady na pobyt nejsou příliš veliké. Projevili proto přání uspořádat příští konferenci na stejné téma opět v Třeboni. Tak se také stalo přes všechny potíže spojené s omezením shromažďování apod. kvůli covidu. Každý rok se podařilo najít termín, kdy uskutečnění akce bylo proveditelné, takže konference se konaly každý rok v jinou roční dobu, což jistě nebylo na závadu.

Ukázalo se dále, že i volba tématu byla šťastná. Problematika hospodaření s vodou je stále velice aktuální vzhledem k častějšímu výskytu suchých roků v poslední době, které jako by přišly právě na zavalanou. Toto vše se odráží také v neklesajícím zájmu o konferenci na toto téma, počet účastníků je stále velký. Pouze v souvislosti s omezením kvůli covidu se snížil počet účastníků ze Slovenska, případně byl i nulový, protože podmínky pro mezinárodní cestování byly přece jen přísnější.

Součástí každé konference byla vždy polodenní exkurze do okolí Třeboně s návštěvou míst a pamětihodností, které mají vztah k problematice konference. Pokaždé se podařilo najít vhodný program exkurze tak, aby se neopakoval program z předcházejících let. Za to patří dík především panu doc. RNDr. Janu Pokornému, CSc., který nejen program exkurze připravuje, ale také tuto osobně vede.

V roce 2024 byly pozvánky rozeslány s menším předstihem, protože dlouho nebylo jasné, zda se omezení kvůli covidu opravdu sníží na přijatelnou úroveň a pořádání konference bude možné. To se projevilo v menším počtu účastníků, pouhých 27, zatímco ve všech předchozích letech se tento počet pohyboval mezi 50 až 57. Neklesl však počet příspěvků, ten byl vždy mezi 15 a 20, jen posterů bylo tentokrát méně.

Novou částí konference bylo zamyšlení nad problematikou předvídání obecně a zvláště v hydrologii. Samostatnou přednášku k této problematice měl ing. J. Čermák. S ohledem na vývoj nejen našeho

klimatu a následných výskytů sucha, včetně hydrologického, je třeba této oblasti věnovat naši pozornost.

Pro přehled o přednáškách na konferenci uvádíme program.

úterý 10. 9. 2024

10.00 – 10.10 zahájení konference

10.15 – 11.45 **plenární přednášky**

Šiška B. – Aké vína môžeme očakávať v podmienkách meniacej sa klímy na Slovensku?

Brzezina J. – Vliv sucha na koncentrace částic PM v České republice

Čermák J. – Vodní rizika 40

12.45 odchod na exkurzi

13.00 – 14.30 ekocentrum Vydra Třeboň

<https://www.ekocentrumvydra.cz/>

15.00 – 16.00 divadlo J. K. Tyla

https://www.itrebon.cz/divadlo-j-k-tyla_46.html

18.00 – 23.00 společná večere v pivovaru Bohemia Regent

<http://www.pivovar-regent.cz>

středa 11. 9. 2024

10.00 **zahájení druhého dne konference**

10.00 – 10.20

Stehnová E. – Přehled finančních možností v oblasti vědy aneb využijte grantové možnosti naplno

10.20 – 11.40 **sekce „dynamika podnebí a srážek“**

Budík L. – Data a vývoj klimatu

Vítámvás P., Prášil I. T., Coufová M., Musilová J., Kosová K. –
Poškození plodin abiotickými stresy v podmínkách současné
klimatické změny

Procházka J., Šustková V., Lipina P., Tesař M. – Změny v rozdělení srážek na území Česka a Šumavy

Rožnovský J., Střeštík J., Vyskot, I. – Dynamika srážek v pražském Klementinu

13.00 – 14.00 **sekce „vláhové poměry“**

Hora P. – Problematika a možnosti vyhodnocení měření vlhkosti půdy v ČHMÚ

Litschmann T., Salaš P., Burgová J., Drobiličová I., Jeřábková J. – Vlhkostní a teplotní poměry pod různě udržovanými travními porosty

Vido J., Nalevanková P. – Nebadané dôsledky: vplyv hlbinej ťažby hnědého uhlia na dynamiku pôdneho vodného potenciálu v oblasti bane Cígeľ (okres Prievidza).

14.00 – 15.00 **posterová sekce**

Bursová L. – Program Copernicus na ČHMÚ a aktivity dálkového průzkumu země v resortu MŽP

Černý M., Procházka J. – Vývoj klimatu, půdních charakteristik a odtoku tří malých povodí na Šumavě

Malovcová L., Kurjak D. – Fyziologická reakcia Pinus sp. na stres zo sucha

Nalevanková P., Popadič P., Vido J. – Vplyv meniacich sa podmienok prostredia na vodný režim buka a smreka v jedľovo-bukovom lesnom vegetačnom stupni

Nerušil P., Rožnovský J., Jurka M., Menšík L. st., Menšík L. ml. – Srážkové poměry oblasti malé Hané a jejich vliv na pěstování silážní kukuřice

Vítámvás P., Prášil I. T., Coufová M., Musilová J., Kosová K. – Sucho v krajine a odolnosť rastlín vŕči suchu

Díky podpoře Českého hydrometeorologického ústavu můžete sborník příspěvků z konference najít na adrese

<https://info.chmi.cz/konference/trebon2024/>

Jaroslav Rožnovský

Slovenská meteorologická spoločnosť – posterové dni

Slovenská meteorologická spoločnosť zahájila nedávno úspešnou sériou prezentácií prací všetkých, ktorí pracujú v oblasti meteorológie a súvisiacich alebo sa o túto problematiku zaujímajú, a to nielen zo Slovenska. Na rozdiel od obvyklých konferencií sú všetky príspevky prezentované formou posteru. Každý autor (musí byť vždy prítomný) krátko seznámi ostatných účastníkov s predmetom svojej práce a s výsledkami. Do času vyhradeného na konanie akcie sa tak vejde viac príspevkov, a pritom je viac času na diskuziu. Navyše každý záujemca o príspevek, ktorý ho špeciálne zaujíma, má naň viac času, než by mal pri poslechu ústneho referátu. Prvá akcia tohto druhu sa konala 20. 3. 2024 v budove Slovenského hydrometeorologického ústavu a bolo na nej prezentovaných 33 príspevkov. Ďalšia sa konala 13. 2. 2025 v objektu Fakulty matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského a príspevkov bolo 31. Zde tiež Česká a Slovenská bioklimatologická spoločnosť prezentovali spoločný príspevek o histórii oboch spoločností v súvislosti s nadchádzajúcim výročím 60 rokov od založenia Spoločnosti. Všetky príspevky sú publikované na stránkach <http://www.slovakmeteo.sk>, odkaz posterový deň. Na týchto stránkach bude tiež neskôr pozvánka na posterové dni 2026. V tomto Zpravodaji uvádzame rozšírenú verziu spoločného príspevku.

60 rokov Českej a Slovenskej bioklimatologickej spoločnosti

Bioklimatológia ako vedecký odbor sa v českých zemiach pestovala desaťkami rokmi, avšak iba na jednotlivých pracoviskách a iba s malými vzájomnými kontaktami. Po vzniku ČSAV bola 16. 4. 1953 na podnet

biologů z Biologického ústavu ČSAV ustanovena v téže roce Bioklimatologická komise při ČSAV jako poradní vědecký orgán. Za předsedu byl jmenován prof. Ing. Dr. Václav Novák, DrSc., z VŠZ v Brně.

Dne 17. 12. 1958 byla založena Československá meteorologická společnost a v r. 1959 ustanovena odborná bioklimatologická skupina při této společnosti, kterou vedl prof. MUDr. Karel Bobek. Protože však v dalších letech byla spolupráce s „fyzikálními“ meteorology velmi špatná, uvažovalo se o vytvoření samostatné společnosti. Bioklimatologická komise při ČSAV dne 8. 1. 1965 schválila tento návrh s tím, že nová společnost převezme také činnost Bioklimatologické komise při ČSAV, což se po dlouhých jednáních nakonec uskutečnilo.

Ustavující schůze Československé bioklimatologické společnosti se konala dne 8. září 1965 v 10 hodin v dnešním Národním domě na náměstí Míru v Praze. V předstihu (20. 8. 1965) byl vytvořen organizační řád Společnosti (dnešní Stanovy). Na ustavující schůzi byl za předsedu nové Společnosti zvolen prof. Václav Novák, 1. místopředsedou prof. Karel Symon, 2. místopředsedou ing. Vladimír Krečmer, vědeckým tajemníkem doc. Vladimír Havlíček a hospodářem ing. Václav Picko. Dalšími členy předsednictva byli mj. RNDr. Ladislav Křivský, MUDr. Jiří Matoušek, nahradníkem doc. Vlastimil Pasák, členem revizní komise MUDr. Rudolf Barcal. Přímo na ustavující schůzi vstoupilo do nově utvořené společnosti mnoho účastníků této schůze, takže spolu s přípravným výborem (jeho členové uváděli na přihlášce datum před 8. zářím) měla společnost 44 členů. Tyto můžeme nazývat zakládajícími členy.

V průběhu roku 1966 byly ustanoveny jednotlivé sekce Společnosti. Sekce bioklimatologie člověka (humánní sekce) byla založena na pracovním zasedání 22. 6. 1966 v Bratislavě. Vedoucím sekce byl zvolen doc. MUDr. J. Badal. Sekce bioklimatologie rostlin (rostlinná sekce) byla založena na pracovním zasedání 13. 9. 1966 v Trojanovicích u Frenštátu pod Radhoštěm. Předsedou byl zvolen doc. Dr. Robert Intribus. Sekce bioklimatologie zvířat (zoo-sekce) byla založena na pracovním zasedání 20. 10. 1966 v Uhříněvsi u Prahy (dnes Praha-Uhříněves). Předsedou byl zvolen doc. MVDr. J. Hojovec. Také na těchto ustavujících schůzích vstoupilo mnoho účastníků do ČSBkS, takže jejich počet přesáhl 200.

Po ustanovení federativního uspořádání státu v r. 1968 byly vytvořeny dvě samostatné bioklimatologické společnosti – Česká a Slovenská, obdobně jako většina jiných společností a organizací. Ustavující schůze české společnosti se konala 20. 11. 1968 v Praze v Emauzích. Bylo rozhodnuto ponechat název „Československá“ (podobně jako ČSAV), pouze byly formálně upraveny Stanovy. Předsedou této společnosti byl zvolen prof. MUDr. Karel Symon, místopředsedou ing. V. Krečmer, vědeckým tajemníkem doc. ing. V. Pasák, hospodářem ing. V. Picko. Následně byly ustanoveny jednotlivé sekce této společnosti v nové podobě. Předsedou humánní sekce (ustavující schůze 26. 6. 1969) se stal doc. MUDr. Jiří Matoušek, předsedou rostlinné sekce doc. Ing. I. Uhrecký a předsedou zoo-sekce doc. MVDr. J. Hojovec. Zakládající schůze Slovenské bioklimatologické společnosti se konala 20. 3. 1969 v Bratislavě. Předsedou byl zvolen prof. MUDr. J. Hensel. Vznik

samostatných společností vedl ovšem k určitému snížení počtu členů. Česká společnost měla ke konci roku 1969 (tedy již po oddělení slovenské části) 158 členů. Jen malý počet bioklimatologů si ponechal členství v obou společnostech.

V průběhu času byly v rámci jednotlivých sekcí ustanoveny odborné pracovní skupiny (OPS) zaměřené na určité speciální téma. Bohužel jejich činnost není vždy dostatečně zdokumentována. Velmi aktivní byla OPS pro chronobiologii, vedená MUDr. Z. Hejlem. Po řadu let pořádala chronobiologické semináře, jich se zúčastňovalo i mnoho nečlenů Společnosti. Významná byla také OPS pro biometeorologickou předpověď, vedená RNDr. Ing. J. Dykastem, která postupně vyvinula současnou biometeorologickou předpověď. Vzpomeneme ještě OPS pro bioklimatologii sportu a OPS bioklimatologie volně žijících zvířat.

Mezi významné přínosy ČSBkS patřila i činnosti terminologická, která byla završena v roce 1970 vydáním Bioklimatologického slovníku terminologického a explikativního. Jeho definitivní zpracování, které vyšlo v roce 1980, obsahuje celkem 2252 základních hesel z bioklimatologie a oborů, s nimiž se bioklimatologie prolíná jako hraniční disciplína. Předsedou redakční rady slovníku byl V. Krečmer, hlavním redaktorem E. Veselý. Slovník pro svou odbornou šířku a hloubku našel široké uplatnění i mimo bioklimatologickou obec.

Ze zakládajících 44 členů Společnosti v r. 1965 dnes již nikdo nežije, jako poslední opustil řady bioklimatologů ing. Vladimír Krečmer, CSc.,

v roce 2019 ve věku 91 let, který byl v letech 1992-1997 předsedou Společnosti. Významnými členy, kteří vzhledem k jiným náročným povinnostem bohužel ze Společnosti vystoupili, byli doc. RNDr. Antonín Mrkos, astronom, hledač komet (1946-1961 Skalnaté pleso a Lomnický štít, od 1965 Klet', +1996) a polární badatel (Antarktida 1957-59 a 1961-63), prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., v letech 2001-2005 předsedkyně AV ČR, 2008-2010 předsedkyně Učené společnosti ČR, a doc. MUDr. Milada Emmerová, CSc., v letech 2004-2005 ministryně zdravotnictví ČR, v letech 2008-2010 hejtmanka Plzeňského kraje a v letech 2012-2018 senátorka za severní Plzeňsko a Rokycany.

Současné aktivity obou společností byly zaměřeny na předávání poznatků jak mezi odborníky, tak pro veřejnost. Naši členové jsou zapojeni do výzkumných programů, mnozí jsou známými řešiteli různých výzkumných projektů. Přednáší nejen ve své profesní oblasti, tedy na univerzitách, kde jde jednak přímo o předmět „bioklimatologie“, jednak o předměty ve vazbách na bioklimatologii. Jde o výuku na dalších typech škol. Dále jsou to přednášky pro podniky s různým zaměřením, nevládní organizace a zájmové skupiny.

Společnost pořádá nebo se podílí na pořádání řady konferencí na téma bioklimatologie. Každoročně se pořádají jednodenní semináře na téma „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, vždy v Brně, obvykle v prosinci nebo v listopadu. V r. 2024 se konal už 39. seminář. Každoročně se pořádají semináře „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, nyní v různých místech východních Čech, obvykle v květnu. V

roce 2025 byl už 43. seminář. Po roce 1990 se stalo tradicí pořádat kratší dvoudenní konference na meteorologické a zemědělské téma, původně v Brně nebo jinde na jižní Moravě v dubnu nebo v květnu, nejprve nepravidelně, později každým rokem, později pak i v jiných místech a v jiném termínu. Aktuálním dopadům počasí na zemědělství byla věnována konference „Mrazy a jejich dopady“, která proběhla v roce 2017. Jarní mrazy se ukazují jako velký problém pro naše ovocnářství, což bude aktuální i v následujících letech. Problematice vody byly věnovány konference „Vláhové poměry krajiny“ v roce 2012, „Voda, půda a rostliny“ v roce 2013 a „Závlahy a jejich perspektiva“ v roce 2015. Dále následuje řada konferencí s názvem „Hospodaření s vodou v krajině“, v roce 2025 bude v pořadí již osmá. Na všech těchto akcích je vždy velká účast kolegů ze Slovenska, takže jde vlastně o konference mezinárodní.

Slovenská bioklimatologická spoločnosť v spolupráci s Českou bioklimatologickou spoločnosťou zorganizovala niekoľko medzinárodných konferencií v spolupráci s medzinárodnými vedeckými spoločnosťami a organizáciami. Slovenská bioklimatologická spoločnosť sa úspešne začlenila do štruktúr Medzinárodnej bioklimatologickej spoločnosti (International Society of Biometeorology) a v roku 2011 sa stretli reprezentanti Svetovej meteorologickej spoločnosti, sekcie agrometeorológie (Agricultural meteorology WMO), po prvý raz v krajine strednej a východnej Európy na zámku v Topoľčiankách (máj 2011). V rámci európskej vedeckej a technologickej spolupráce (COST) boli zorganizované viaceré medzinárodné konferencie s bohatou medzinárodnou účasťou (Skalica 2013, Nitra 2015, Smolenice 2017).

Okrem organizácie konferencií a seminárov sa členovia Slovenskej bioklimatologickej spoločnosti zapájali do výskumných programov na národnej aj medzinárodnej úrovni. V rámci US Country Study a následne Národného klimatického programu boli autormi príspevkov v jednotlivých tematických monografiách, boli spoluautormi Národných správ o zmene klímy.

Výstupy z vedeckých konferencií sú registrované vo vedeckých databázach WOS. Spoločnosť sa taktiež podieľa na spoluorganizovaní odborného vzdelávacieho seminára s názvom „Klimatická zmena v našich regiónoch“ určeného pre širšiu odbornú verejnosť ako aj študentov a doktorandov v pôdohospodársky orientovaných odboroch. Odborný seminár sa organizuje na pôde Technickej univerzity vo Zvolene pravidelne od roku 2017 a získava si čoraz väčšiu obľubu zo strany odborníkov ako aj mladých aspirantov vedy a výskumu.

Slovenská bioklimatologická spoločnosť participuje na výskumných projektoch v rámci spolupracujúceho pracoviska Katedry prírodného prostredia Lesníckej fakulty na Technickej univerzite vo Zvolene. Na tomto poli sa aktívne podieľa na riešení aktuálnych otázok bioklimatológie lesnej a vysokohorskej krajiny, ale taktiež lesníckej hydrológie. Spolupracuje taktiež na riešení aplikačných projektov v oblasti lesníctva, agrolesníctva, krajinárstva, či ochrany pred požiarmi v prírodnom prostredí.

Jaroslav Rožnovský, Bernard Šiška, Jaroslav Střeštík, Jaroslav Vido

35 let Rady vědeckých společností

Rada vědeckých společností ČR je pobočný spolek Akademie věd ČR, sdružující vědecké společnosti a spolky. Vznikla v roce 1990 jako náhrada starých struktur před r. 1989. RVS zastřešuje a koordinuje činnost vědeckých společností, jichž je nyní 87. Dělí se do tří sekcí – vědy o živé přírodě, o neživé přírodě a vědy společenské. Sídlo RVS je v budově AV ČR, Národní tř. 3, 110 00 Praha 1, webové stránky <https://www.rvscr.cz>. Předsedou je doc. RNDr. Lubomír Hrouda, CSc., z katedry botaniky Přírodovědecké fakulty UK, Benátská 2, 12801 Praha 2.

U příležitosti 35. výročí svého založení se RVS zúčastnila Veletrhu vědy, který se konal 5. – 7. června 2025 v Pražském výstavním areálu v Praze-Letňanech, kde se prezentovaly různé instituce zabývající se vědou (především výzkumné ústavy Akademie i mimo Akademii, vysoké školy apod.) podle vlastního uvážení (není povinné) a kde RVS měla také svůj vlastní stánek. Dále je v přípravě publikace s pracovním názvem Výročienka, v níž se představují jednotlivé vědecké společnosti. Bude přístupná v digitální podobě na webových stránkách RVS. Zde uvádíme příspěvek naší České bioklimatologické společnosti.

Česká bioklimatologická společnost - Czech bioclimatological society

<https://www.cbks.cz>

Založena v roce 1965, sídlo: Zemědělská 1665/1, Černá Pole, 613 00 Brno, 40 členů (2024). Předseda RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.

Bioklimatologie (*v zahraničí častěji biometeorologie*) je interdisciplinární vědní obor zabývající se interakcí mezi atmosférickými procesy a živými organismy – rostlinami, zvířaty a člověkem. Nejdůležitější otázka, kterou bioklimatologie řeší, je jaký dopad má počasí a klima na život všech živých organismů. V českých zemích se zpočátku rozvíjela pouze na ojedinělých pracovištích, zejména na vysokých školách zemědělských a lesnických, a jen s malými vzájemnými kontakty. Po vzniku ČSAV v r. 1953 byla na podnět biologů z Biologického ústavu ČSAV ustanovena Bioklimatologická komise při ČSAV. Za předsedu byl jmenován prof. ing. Dr. Václav Novák, DrSc., Dr. h. c., z Vysoké školy zemědělské v Brně. Bioklimatologická komise uspořádala v letech 1955, 1958 a 1961 konference s mezinárodní účastí. Na nich v diskusích bylo navrhováno založení samostatné vědecké bioklimatologické společnosti. Po dohodě byla v Československé meteorologické společnosti, v r. 1959 ustanovena odborná bioklimatologická skupina, kterou vedl prof. MUDr. Karel Bobek.

Struktura Společnosti

Zakládající schůze samostatné Československé bioklimatologické společnosti se konala dne 8. září 1965 v dnešním Národním domě na náměstí Míru v Praze. Předsedou nové Společnosti byl zvolen prof. Václav Novák. Byly ustanoveny jednotlivé sekce Společnosti, a to bioklimatologie člověka (humánní sekce), která měla původně nejvíce členů, dále bioklimatologie rostlin (rostlinná sekce) a bioklimatologie zvířat (zoologická sekce). Přes vymezení sekcí se ukázalo, že spektrum jejich činností je velmi široké. V průběhu času tak byly v rámci jednotlivých

sekcí ustanoveny odborné pracovní skupiny (OPS) zaměřené na určité speciální téma. Po zavedení federativního uspořádání státu v r. 1968 byly vytvořeny samostatné bioklimatologické společnosti – Česká a Slovenská, které pokračují v úzké spolupráci. Ovšem rozdělení měla za následek snížení počtu členů.

Aktivity společnosti

K mimořádně významným přínosům Společnosti patřila činnost terminologická, která byla završena v roce 1970 vydáním Bioklimatologického slovníku terminologického a explikativního. Jeho definitivní zpracování, které vyšlo v roce 1980, obsahuje celkem 2252 základních hesel z bioklimatologie a oborů, s nimiž se bioklimatologie prolíná jako hraniční disciplína. Předsedou redakční rady slovníku byl V. Krečmer, hlavním redaktorem E. Veselý. Slovník pro svou odbornou šířku a hloubku našel široké uplatnění i mimo bioklimatologickou obec.

Dominantní aktivita Společnosti je v pořádání konferencí. Jednak ve spolupráci se slovenskými kolegy to jsou Česko-slovenské bioklimatologické konference se širokou náplní, ale také konference s užším zaměřením, pořádané ve spolupráci s dalšími organizacemi. K těm tradičním patří konference „Aktuální otázky bioklimatologie zvířat“, jejíž 39. ročník proběhl v Brně, v listopadu 2024. K tradičním patří také konference „Člověk ve svém pozemském a kosmickém prostředí“, jejímž hlavním pořadatelem je Hvězdárna Úpice. První ročník této konference byl v roce 1979. Po roce 1990 se stalo tradicí pořádat kratší dvoudenní konference. Několik jich bylo věnováno problematice vody v naší krajině

z různých pohledů. Problematika matiku oběhu vody v naší krajině, včetně extrémních projevů srážek, výskytům sucha apod., vedla k pořádání konference „Hospodaření s vodou v krajině“, v roce 2024 proběhl její již 7. ročník.

Pořádáme též konference na aktuální témata, jako „Jarní mrazy“, které se staly velkým problémem pro české ovocnářství. Jednání konference bylo zaměřeno od poznatků o podstatě změn cirkulace, až k problematice předpovědi výskytu jarních mrazů. Pozornost byla též věnována využití dat z klimatologických stanic a zásadám porostových měření. Dalším tématem jsou dopady extrémních projevů počasí ve městech, což byla téma konference „Městské klima – tepelný ostrov města“.

Naše Společnost připomněla v roce 2022 konferencí „Gregor Johann Mendel – meteorolog“ 200 let od jeho narození. Zahájení konference proběhlo v historických prostorách refektáře Augustiniánského opatství na Starém Brně. Mendelova samostatná meteorologická měření v areálu kláštera se datují od 1. ledna 1879 do července 1883. Účastníci konference viděli opravenou původní plechovou meteorologickou budku a teploměry z období jeho měření, která byla nalezena v areálu opatství. V přednáškách byly vzpomenuy Mendelovy pokusy o zavedení předpovědi pro zemědělce, jeho vlastní pokusy o předpovědi počasí, jeho poznámky, že v centru města jsou vyšší teploty vzduchu než na jeho okrajích. Téma, které nyní pečlivě studujeme. Zajímavé je, že během svého života publikoval Mendel třináct prací, z nichž devět bylo věnováno meteorologii. Snad

nejznámější je analýza výskytu smrště nad Brnem v roce 1870. Ze všech našich konferencí jsou vydávány sborníky, jejich převážná část je na webových stránkách Společnosti <https://www.cbks.cz/>. Pro členy Společnosti je vydáván Zpravodaj.

Osobnosti

Prof. ing. Dr. Václav Novák, DrSc., Dr. h. c., první předseda Československé bioklimatologické společnosti (1965-1967). Zakladatel československé bioklimatologie a půdoznalství. Zakladatel sítě fenologických stanic. Profesor pedologie, meteorologie. Klimatologie. Přednosta půdoznalecké sekce v Zemských výzkumných ústavech zemědělských v Brně. Na Vysoké škole zemědělské v Brně (nyní Mendelově univerzitě) rektor v letech 1934-1935, 1938-1939 a 1949-1950.

Prof. MUDr. Karel Symon, předseda v letech 1968-1979 a 1983-1985. Jako první lékař v naší republice upozornil již v roce 1955 na moderní směry vývoje bioklimatologie člověka a pro tuto nedílnou součást bioklimatologie jako celku připravil její koncepci. Teoretické předpoklady prakticky realizoval jako ředitel Ústavu hygieny, viceprezident a regionální reprezentant International Society of Biometeorology.

Prof. RNDr. Emil Hadač, DrSc., předseda v letech 1980–1983 a znovu 1986–1992. Patřil k představitelům holistického chápání přírody a krajiny s jejich ekosystémy i člověkem ve vzájemných vazbách. Dokládal existenci vztahů podpůrných (facilitace), a to včetně bioklimatologických faktorů, např. z porostního prostředí lesa. Předseda ekologická sekce Biologické společnosti při ČSAV, ředitel Ústavu krajinné ekologie ČSAV.

Ing. Vladimír Krečmer, CSc., předseda v letech 1992–1998. Představitel holistického pojetí poslání lesů v kulturní krajině nejen v teorii vědeckého bádání, ale i v jeho praktické realizaci. Významně přispěl k rozvoji lesnické bioklimatologie. Zdůrazňování vlivu civilizačních změn na poslání lesů zejména v oblasti mimoprodukčních funkcí a prosazování pojetí lesa jako polyfunkčního přírodního zdroje. Byl zakládajícím členem Národního lesnického komitétu.

60 let Společnosti

Nejen historie, ale hlavně další aktivity naší Společnosti budou hlavním obsahem konference k 60. letům jejího trvání, která proběhne 9. a 10. září 2025 na Mendelově univerzitě v Brně. Na organizaci se bude podílet také Slovenská bioklimatologická společnost.

Pozvánka na konferenci

Vážené dámy a vážení pánové,

jak jste se dočetli v našem „Zpravodaji“, má naše Společnost v tomto roce 8. září 60 let trvání. Tuto významnou událost si připomeneme konferencí „Bioklimatologie a její poznatky“, která se bude konat na Mendelově univerzitě v Brně ve dnech 9. a 10. září 2025. Místo je dáno tím, že prvním předsedou Společnosti byl prof. Václav Novák, DrSc, několikanásobný rektor Vysoké školy zemědělské, předchůdkyně stávající univerzity.

Vše ke konferenci najdete na webových stránkách konference:
[info.chmi.cz/konference/brno 2025](http://info.chmi.cz/konference/brno%202025).

Kontaktní email: konference.brno@chmi.cz.

Jen připomenu hlavní témata programu:

„Hospodaření s vodou v krajině“

„Změna klimatu a naše lesy“

„Městské klima a jeho dopady“.

Jistě, že jste na konferenci vítáni.

S přáním příjemných dnů zdraví

Jaroslav Rožnovský

Jubilanti v roce 2023

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti

= 70 let =

Kohut Mojmír RNDr. PhD.   24. 4. 1953

= 80 let =

Kott Ivan Ing.   18. 8. 1943

= 82 let =

Novák Jaroslav MUDr. Csc   14. 8. 1941

Střeštík Jaroslav RNDr. CSc.   14. 10. 1941

= 83 let =

Klimeš Jan   17. 10. 1940

= 91 let =

Sitar Jan Doc. MUDr. Csc.   14. 9. 1932

= 92 let =

Daniel Milan RNDr. Csc.   14. 6. 1931

Jubilanti v roce 2024

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti

= 65 let =

Litschmann Tomáš RNDr. 24. 7. 1959

= 75 let =

Najbrt Jiří MUDr. 23. 1. 1949

Rožnovský Jaroslav RNDr. Ing. Csc. 1. 3. 1949

Vyskot Ilja Prof. Ing. Csc. 27. 7. 1949

Marková Eva RNDr. Csc. 22. 12. 1949

= 83 let =

Novák Jaroslav MUDr. Csc. 14. 8. 1941

Štreštík Jaroslav RNDr. CSc. 14. 10. 1941

= 84 let =

Klimeš Jan 17. 10. 1940

= 92 let =

Sítar Jan Doc. MUDr. Csc. 14. 9. 1932

= 93 let =

Daniel Milan RNDr. Csc. 14. 6. 1931

Jubilanti v roce 2025

Přejeme všem našim jubilantům hodně zdraví a spokojenosti

= 65 let =

Pokorný Radovan Doc. Ing. 14. 3. 1960

= 70 let =

Daniel Alois MUDr. 16. 7. 1955

Mairich Pavel 27. 10. 1955

= 84 let =

Novák Jaroslav MUDr. Csc. 14. 8. 1941

Střeštík Jaroslav RNDr. CSc. 14. 10. 1941

= 85 let =

Klimeš Jan 17. 10. 1940

= 93 let =

Sitar Jan Doc. MUDr. Csc. 14. 9. 1932

= 94 let =

Daniel Milan RNDr. Csc. 14. 6. 1931

